

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Sayın Beşir ATALAY tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Fatma KURTULAN
Van Milletvekili

Bilindiği gibi, , Dünyada büyüyen mayın sorununa karşı; anti-personel mayınlarının kullanılması, stoklanması, üretilmesi ve transferinin yasaklanması ve imhasına dair sözleşme olan **Ottawa Antlaşması**,1 Mart 1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 131 ülke tarafından onaylanan sözleşme, 12 Mart 2003 tarihinde TBMM'de kabul edilmiştir. "Anti-Personel Mayınların Kullanımının, Depolanmasının, Üretiminin ve Devredilmesinin Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Sözleşme"ye katılmasına ilişkin yasa, Bakanlar Kurulu'nun (59. Hükümet) 28 Mart 2003 ve 2003/5427 Sayılı Kararı ile onaylanmış ve sözleşme Türkiye açısından 1 Mart 2004'de yürürlüğe girmiştir. Ancak anti-personel kara mayınlarının üretimini, dağıtımını, stoklanmasını ve kullanılmasını yasaklayan Ottawa Sözleşmesi Türkiye'de sadece kağıt üzerinde kalmış durumdadır. 121 ülke ve bölgedeki mayın politikalarını ve mayınlardan zarar görenlere yönelik çalışmaları içeren Landmine Monitor'un 2008 raporu 21 Kasım 2008'de açıklanmıştır. Dünyada olumlu adımların atıldığına dikkat çekilen rapora göre Türkiye'de mayınla mücadele konusunda hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir. Raporda Türkiye'nin stoklarındaki mayınları imha etmediği, toprağa döşeli mayınların temizliği için hâlâ bir program açıklamadığı, elde tutulan mayınlarda dünya birincisi olduğu, mağdurlara ilişkin veri tabanı bulunmadığı ve hayatta kalan sivil kurbanların ihtiyaçlarının giderilmediği açıklanmıştır. Ülkemiz, özellikle insan hakları ve özgürlükleri konusunda imza attığı hiçbir anlaşmada taahhüt ettiklerini yerine getirmiyor. Anlaşmaların en önemli maddelerine ya "şerh" koymakta ya da "ek protokolleri" imzalamamaktadır. Hükümetin mayın temizleme konusun net bir politikası mevcut değildir.

Mayınlar nedeniyle sakat kalanların tıbbi ve sosyal rehabilitasyonları yapılmamaktadır. Ülkemizde ciddi bir sorun olan mayın konusunda bu güne kadar iktidara gelmiş hiçbir hükümet bu konuyu sorun olarak ele almamış ve çözüm projesi oluşturamamıştır. Açıklanan rapordaki rakamlar hükümetin sosyal ve siyasal çözümlerden kaçındıklarını ortaya koymaktadır. İktidar, sorumlusu oldukları bu soruna dair önlemler almalıdır. Çünkü mayın kullanımı bir insan hakkı ihlalidir. Etkili bir çözüm için Ottawa Sözleşmesi'nin devreye sokulması kaçınılmazdır. Taraf devletlere, stoklarındaki mayınların dört yıl, döşenmiş mayınların da en geç on yıl içerisinde sökülerek imha edilmesi yükümlülüğünü getiren sözleşme, taraf devletlerin anti-personel mayın kullanmasını, bunları geliştirmesini, üretmesini, bir başka şekilde edinmesini, depolamasını, elde tutmasını veya doğrudan ve dolaylı yoldan bir başkasına devretmesini yasaklamaktadır. Ayrıca, bu sözleşme çerçevesinde, bir taraf devlete, yasaklanmış bulunan herhangi bir faaliyetle iştigal etmekte olan herhangi bir

kimseye yardımcı olmasını da yasaklamaktadır. Taraf devletler, bu sözleşmeyle, bütün anti-personel mayınları imha etmeyi taahhüt etmektedirler. Bugün Türkiye'deki mayın sayının 935 bin olduğu belirtilmektedir. Türkiye'nin 2 bin kilometrelik sınırında 3.5 milyon dönümlük arazi mayınla kaplı bulunmaktadır. Mayınlı arazilerin büyük çoğunluğu ise 600 kilometrelik alanla Suriye sınırında yer almaktadır. Kürt sorunun çözümsüzlüğüne bağlı olarak inanılmaz boyutlara varan ve yüzlerce masum insanın ölümüne ve sakat kalmasına sebep olan mayınların döşendiği alanlar artık kayıt altına bile alınmamaktadır. Türkiye'nin, komşu ülkelerle olan tüm sınırlarında mayın tarlaları bulunuyor. Ülkemizde mayınlarla ilgili diğer bilgiler aşağıda sıralanmıştır.

- Güneydoğu bölgesinin sınır boyları 1950 yılından sonra mayınlandı. Sınır bölgesinin mayınlanmasının altında yatan neden ise komşu ülkelerle yapılan kaçakçılık olarak verilmiştir.
- 1996'da yayınlanan Hudut Güvenliğinin Sağlanması ve Gerekli Tedbirlerin Alınması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'nda Ardahan - Ermenistan sınırında 9.5 kilometrelik alanın; Hatay-Suriye sınırında 34 kilometrelik alanın mayınlı olduğu belirtilmiştir.
- Ayrıca, Kars-Ermenistan sınırında 13 adet mayın tarlası bulunuyor. Şanlıurfa'da, tarıma elverişli 140 bin dönüm alan mayınlı.
- Topraklarına 1 milyon mayın döşeli ve elinde üç milyon mayın stoku bulunmaktadır.
- Ottawa Sözleşmesi'nde Türkiye 2007'ye kadar stoklarındaki mayınları imha edeceğini, 2013'e kadar da topraklarını mayınlardan temizleyeceğini taahhüt etmiştir. Ama bu güne kadar hiçbir ilerleme sağlayamamıştır. Türkiye'nin BM'ye sunduğu rapora göre en çok mayın Şanlıurfa, Gaziantep ve Ardahan gibi sınır kentlerinde bulunmaktadır. Buralarda toplam 587 bin mayın döşeli.
- Hakkâri ve Şırnak'ta 1991 - 94 arasında 152 bin mayın döşenmiş. Sınır kenti olmamasına karşın Tunceli'de döşeli mayın sayısı 10 bin 557.
- Mayın ve patlayıcı madde olayları yoğun olarak Mardin, Şırnak, Hakkâri, Sürt, Bitlis, Batman, Van ve Bingöl gibi Doğu ve Güneydoğu kentlerinde yaşanıyor. Sınırlardan uzak bazı sivil yerleşim birimlerinde ve güvenlik gerekçesiyle boşaltılan köylerin çevrelerinde de mayın bulunuyor.
- Hakkâri'de boşaltıldıktan sonra 34 köy ve 148 mezranın çevresine mayın döşenmiş.
- Türkiye'de hangi tür mayınların kullanıldığı konusunda net bir bilgi bulunmuyor ancak bu yüzden kesin kaydı olmamakla birlikte binlerce ölüm ve yaralanma olayı yaşandığı tahmin ediliyor.
- PKK ile sürdürülen çatışmalarda birçok alana mayın yerleştirilmiş ve bunların büyük çoğunluğu geri çıkarılmamıştır. Ayrıca çok sayıda köy de geri dönüşü önlemek için mayınlanmıştır. Yine gerek ordu tarafından araziye çok sayıda patlamamış bomba terkedilmiştir.
- Türkiye'de ne kadar mayın kurbanının bulunduğu ve bunların tedavi sorunlarının boyutu ve tekrar topluma entegre etme programları şimdiye kadar herhangi bir kurum tarafından de alınmamıştır.
- İnsan Hakları Derneği'ne (İHD) göre, sınırlardan uzak bazı sivil yerleşim birimlerinde ve "güvenlik" gerekçesiyle boşaltılan köylerin çevrelerinde de mayın bulunuyor ve herhangi bir mayın haritası da mevcut değil.
- Türkiye'de döşenmiş mayınlar Türkiye dahil 18 farklı ülke yapımı. Bu ülkeler Türkiye, Rusya Federasyonu, İngiltere, Çin Halk Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Fransa, Almanya, İsveç, İsviçre, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Şili, Bulgaristan, Yunanistan, İspanya, Çek Cumhuriyeti ve Pakistan'dır.

Ottawa sözleşmesine uygun olarak; çoğu masum ve korunmasız sivillerden ve özellikle çocuklardan oluşan yüzlerce kişiyi öldüren veya sakat bırakan, ekonomik kalkınmayı ve yeniden yapılanmayı engelleyen, mültecilerin ve iç göçe maruz kalmış kişilerin yurtlarına dönmelerine manî olan ve yerleştirildikten sonra yıllarca diğer vahim neticeler yaratan anti-personel mayınların neden olduğu acılara ve kayıplara son vermeye kararlı olarak, stoklardaki mayınlar hemen imha edilmeli, toprağa döşeli mayınların temizliğiyle ilgili program açıklanmalı, mayın patlamasından sağ kurtulanların ihtiyaçları giderilmeli, hakları güvence altına alınmalıdır.

Sorular

- 1- Ottawa Sözleşmesi'nde taahhüt edilenler neden yerine getirilmemektedir?
- 2- Mayın Eylem Merkezi kurmayı düşünüyor musunuz?
- 3- Sivil halkın mayın tehlikesine karşı Mayın Sorunu konusunda eğitilmesi için bir projeniz var mı?
- 4- Stoklarda ne kadar mayın bulunmaktadır? Ne zaman imha etmeyi düşünüyorsunuz?
- 5- Mayın patlamasında sakat kalan ve zarara uğrayan vatandaşların zararlarını tazmin etmek için bir projeniz var mı?
- 6- Mayınlarla kaplı olduğu için tarıma açılmayan kaç metrekareslik arazi vardır? Mayınları temizleyip tarıma açmak gibi bir projeniz var mı?
- 7- **Ottawa Antlaşması'nın** yürürlüğe girdiği 1 Mart 2004 tarihinden bu yana mayın üretimi yapılmış mıdır?
- 8- **Ottawa Antlaşması'nın** yürürlüğe girdiği 1 Mart 2004 tarihinden bu yana ülkemizde mayın patlamasından hayatını kaybeden asker ve sivil sayısı kaçtır? Sakat kalanların sayısı kaçtır? Zararı tazmin edilen kişiler var mı?
- 9- 1984'ten bu yana ülkemizde mayın patlaması sonucu hayatını kaybeden asker ve sivil sayısı kaçtır? Sakat kalanların sayısı kaçtır?